

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Θ. ΜΠΕΛΛΟΣ

Ο ΓΙΔΑΣ ΣΤΟΝ Α΄ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟ ΠΟΛΕΜΟ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ Γ.Ε.Σ.

Ο μοναδικός πόλεμος κατά τον οποίο ο Γιδάς διεδραμάτισε σπουδαίο ρόλο και αναφέρεται πολλές φορές στην ιστορία, είναι ο α΄ βαλκανικός πόλεμος. Το Γ.Ε.Σ. μέχρι σήμερα έχει συγγράψει και κυκλοφορήσει για την ιστορία του ανωτέρω πολέμου αρκετές εκδόσεις (1932, 1939, 1987, 1988). Οι δύο πρώτες εκδόσεις είναι πολύ αναλυτικότερες σε σύγκριση με τις δύο τελευταίες και συνοδεύονται από τα αντίστοιχα Παραρτήματα. Εκεί, είναι καταχωρημένες οι σπουδαιότερες διαταγές, αναφορές και γενικά κάθε σημαντικό έγγραφο του πολέμου. Στα εκατοντάδες έγγραφα αναφέρονται και πολλά τοπωνύμια από τις εκάστοτε περιοχές που δρούσε ο στρατός. Η συχνότητα εμφάνισής τους είναι ανάλογη της σπουδαιότητας των γεγονότων που συνέβησαν εκεί, σε συνάρτηση βέβαια με τη χρονική περίοδο που παρέμεινε σε ένα μέρος τμήμα στρατού. Η έρευνα για τον εντοπισμό ορισμένων τοπικών τοπωνυμίων και ειδικά του Γιδά, πραγματοποιήθηκε μέσα από την έκδοση του 1932. Η έκδοση του 1939 αποτελεί απλά ανατύπωση της προηγούμενης, με ορισμένες διαφορές που δεν επηρεάζουν την τοπική ιστορία. Οι εκδόσεις του 1987 και 1988 είναι τόσο συνοπτικές που δεν προσφέρονται για βαθύτερη μελέτη γεγονότων. Ως απόδειξη θα αναφερθεί, ότι οι εκδόσεις του 1932 και 1939 για τις αναγνωρίσεις της 17^{ης} Οκτωβρίου αφιερώνουν η κάθε μια, 47 σειρές δηλαδή 205 λέξεις, ενώ οι εκδόσεις 1987 και 1988 προσπερνούν το τόσο σημαντικό για την περιοχή μας πρωινό, με την εξής ασαφή διατύπωση των 7 λέξεων:

«Αναγνωρίσεις της 17^{ης} Οκτωβρίου ελάχιστες πληροφορίες έφεραν».

Έτσι στην πρώτη έκδοση του Γ.Ε.Σ. (Παράρτημα και Έκθεση) το Πλατύ αναφέρεται 24 φορές, ο Λουτρός 12, το Λιανοβέργι 9, η Καψόχωρα 9, ο Σχοινάς 6, το Κλειδί 4, Βρυσάκι 3 και 3 το Νεοχώρι. Το Νησέλι αναφέρεται 28 φορές, από τις οποίες ελάχιστες αφορούν τον οικισμό. Οι περισσότερες αναφέρονται για τη γέφυρα Νησελίου. Από τις 28 καταγραφές οι 2 εντοπίστηκαν την 16^η Οκτωβρίου, οι 16 την 17^η Οκτωβρίου και 7 κατά την 18^η Οκτωβρίου.

Για να υπάρξει και μέτρο σύγκρισης θα αναφερθεί η περίπτωση της Βέροιας η οποία στην ίδια έκδοση απαντάται περί τις 250 φορές. Η

σπουδαιότερη καταγραφή είναι αυτή της 16^{ης} Οκτωβρίου όταν η 2^α Μεραρχία ανέφερε ότι: «Η Βέροια ελευθέρα εχθρού».

Ο Γιδάς αναφέρεται συνολικά σε 62 περιπτώσεις. Οι 17 εντοπίστηκαν στην Έκθεση και οι 45 στο Παράρτημα της ίδιας έκδοσης. Πρέπει να αναφερθεί όμως, ότι στα αρχεία της Δ.Ι.Σ. έχω εντοπίσει και σε δεκάδες περιπτώσεις το τοπωνύμιο Γιδάς–α, χωρίς όμως αυτές να είναι καταχωρημένες στη βιβλιογραφία του Γ.Ε.Σ. Για πρώτη φορά τον Γιδά τον συναντούμε κατά την 8^η Οκτωβρίου ενώ τις τελευταίες φορές κατά την 29^η Οκτωβρίου. Η συχνότητα εμφάνισής του, αυξάνει κατά τις ημέρες που έφτασε στο Γιδά ο ελληνικός στρατός, μειώνεται τις επόμενες ημέρες και εμφανίζεται πάλι με την εγκατάσταση του Γεωργίου στο σιδηροδρομικό σταθμό Γιδά.

Στη συνέχεια θα ταλαιπωρήσουμε τους αριθμούς και θα αναφέρουμε κατά ημέρα πόσες φορές εντοπίζεται ο Γιδάς. Την 8^η Οκτωβρίου 2 φορές, την 11^η Οκτ. 1, την 12^η Οκτ. 2, την 16^η Οκτ. 3, την 17^η Οκτ. 8, την 18^η Οκτ. 4, την 19^η Οκτ. 4, την 20^η Οκτ. 6, την 21^η Οκτ. 5, την 22^α Οκτ. 5, την 23^η Οκτ. 1, την 24^η Οκτ. 1, την 25^η Οκτ. 1, την 26^η Οκτ. 9, την 27^η Οκτ. 6 και την 29^η Οκτ. 4 φορές. Την τελευταία ημέρα με την απομάκρυνση του Γεωργίου Α', κλείνει ουσιαστικά και ο κύκλος προσφοράς τόσο του σιδηροδρομικού σταθμού, όσο και του τηλεγραφείου Γιδά.

Στη συνέχεια ακολουθεί πίνακας όπου θα παρατεθούν από το σύνολο των 62 περιπτώσεων 11 από τις εντυπωσιακότερες και σπουδαιότερες καταγραφές.

- 8 Οκτ. «Εν Γιδά οχυρώνουν επ' αμφοτέρων οχθών».
- 12 Οκτ. «Στρατός Αικατερίνης αφιχθείς από προχθές εις Γιδά απειλεί εκ νέου κάθοδον».
- 16 Οκτ. «Η 3^η Μεραρχία...θα αποστείλη αναγνώρισιν δια της αμαξωτής οδού προς Γιδά-Σχοινά».
- 17 Οκτ. «Εις το έμπροσθεν της γέφυρας χωρίον Γιδά εθεάθησαν περι τους δέκα ιππείς εχθρού».
- 17 Οκτ. «Η αναγνώρισις της 3^{ης} ημιλαρχίας εύρε τα χωρία Σχοινά Γιδά ελεύθερα εχθρού».
- 18 Οκτ. «Η 3^η Μεραρχία θ' αναφέρει αν αι τηλεγραφικαί μηχαναί σταθμού Καψόχωρας – Γιδά παρέμειναν».

- 18 Οκτ. «Η 7^η Μερραρχία να παραμείνη εις τας παρά το Γιδά θέσεις αυτής».
- 21 Οκτ. «Ήδη έχομεν τηλεγραφικήν γραμμήν Βέροια-Γιδά-Αθήνα».
- 26 Οκτ. «Καθ' α τηλεγραφεί το τηλεγραφείον Γιδά της μεσημβρίας της σήμερον».
- 29 Οκτ. «Την 10:30 ο συρμός ο φέρων εκ Γιδά τον Βασιλέα μετά της ακολουθίας του».